

‘Ik zeg niet dat Europa te deftig is, maar het heeft er wel trekjes van’

In gesprek met Wim van de Camp

---

door *Theo Brinkel & Jan Prij*

Theo Brinkel is als Hoofd Fundamentele Voorlichting verbonden aan de Nederlandse Defensie Academie. Hij is oud-redactiesecretaris van *Christen Democratische Verkenningen*, en gastredacteur van het onderhavige nummer. Jan Prij is redactiesecretaris van *Christen Democratische Verkenningen*.

‘Vraag mij nu nog niet hoe het bevalt in het Europees Parlement. We hebben net vier weken gedraaid. Daarna was het reces. Het echte werk begint pas in september.’ Dat zegt Wim van de Camp, leider van de delegatie Europarlementariërs van het CDA die sinds de Europese verkiezingen van afgelopen juni deel uitmaken van de fractie van de Europese Volkspartij. Hij begint – met enthousiasme – te vertellen wat zijn eerste indrukken zijn.

VAN DE CAMP ‘Als je met parlementariërs uit Midden- en Oost-Europa praat, weet je niet wat je overkomt. Ik heb Vytautas Landsbergis ontmoet, de eerste president van Litouwen na de onafhankelijkheid van het land van de vroegere Sovjet-Unie. Nu is hij lid van het Europees Parlement. Ik heb ook een uur in de bus gezeten met de Pool Jerzy Buzek, de nieuwe voorzitter van het Europees Parlement. Beiden zijn lid van de Europese Volkspartij. Voor hen betekent Europa bevrijding, eindelijk mogen zeggen wat je wilt, erbij horen. En ze zijn heel beducht voor Rusland. Bij hen heersen de idealen die wij in de jaren vijftig hadden. Heel anders

dan in Nederland. Hier wordt vooral gesproken in termen van kosten en baten. Een koele benadering. Nederland deelt dat met de Britten. In landen als Frankrijk, Duitsland en Spanje zijn ze weer veel warmer over Europa.’

‘Wat heb ik nog meer aangetroffen? Het Europees Parlement is zich steeds meer bewust van zijn politieke potentie. De verkiezing van de voorzitter van de Europese Commissie en de formatie van de Commissie is geen vanzelfsprekendheid. Het Europees Parlement kan alle beoogde commissarissen uitnodigen voor een kennismaking. De vorige keer is op die manier de zeer katholieke kandidaat Rocco Buttiglione gesneuveld vanwege zijn standpunten. Neem van mij aan dat de linkse fracties opnieuw op zoiets uit zijn. Dan heb je in het Europees Parlement een aantal toppolitici, zoals Daniel Cohn-Bendit van de Groenen en Guy Verhofstadt, voormalig minister-president van België en nu fractievoorzitter van de Liberalen. Beiden kunnen de media perfect beheersen. Europa wordt politieker. We gaan de komende vijf jaar mooie tijden meemaken.’

Wim van de Camp moet wennen aan de omvang van het Europees Parlement. 'Ik weet natuurlijk hoe een parlement werkt. Ik verwacht dat mijn parlementaire ervaring in Nederland veel kan betekenen in Brussel en Straatsburg. Maar we hebben wel een fractie met 265 mensen. Hoewel de Britse Conservatives eruit zijn gestapt is het politieke spectrum in de EVP-fractie nog steeds heel breed. We hebben best linkse christendemocraten uit Zweden, maar we hebben ook leden van de partij van Berlusconi. Maar er is algemeen waardering voor concepten als de sociale markteconomie, voor familie en kinderen en voor duurzaamheid.'

Wat is volgens u de grootste uitdaging waar Europa voor staat?

VAN DE CAMP 'Wat betreft het thema van dit nummer van *Christen Democratische Verkenningen* staat Europa voor de komende vijf jaar voor de opdracht draagvlak bij de burgers terug te krijgen. Dat is een groot verschil met de jaren vijftig. Toen was er brede steun voor het Europese project vanwege de vrede en de economische vooruitgang die het zichtbaar gebracht had. Mensen die die tijd nog hebben meegemaakt, zoals bijvoorbeeld Frans Andriessen, horen tot wat ik noem de vredesgeneratie. Zij steunen Europa, omdat zij oorlog en armoede aan den lijve hebben ondervonden. Nu hebben we mensen voor wie de vrede vanzelfsprekend is. Jongeren tot pakweg 45 jaar. Ik noem het de vanzelfsprekendheids-generatie.'

'Ik heb zelf lang gedacht dat de invoering van de euro een enorme kick zou zijn voor het draagvlak voor Europa. Nee hoor. We hebben ontzettend veel baat bij de euro in het oplossen van de economische crisis, maar in de belevingswereld van de burger heeft de euro het Europese ideaal helaas

niet dichterbij gebracht. De vanzelfsprekendheidsgeneratie praat niet meer over open grenzen. Dat is voor hen bien accepté. Ik neem hen dat niet kwalijk. Ze weten niet eens meer wat een douane ook al weer was. Voor die generatie is Europa gewoon een gegeven. Als we praten over herdefiniëring van onze idealen moeten we daar rekening mee houden.'

HORIZONTALISERING

'Je moet je in dit verband überhaupt afvragen hoe de legitimiteit van overheden tegenwoordig ervaren wordt, of je nu over Europa praat, over de provincie of over de gemeente. Wij zijn in een horizontalisering terechtgekomen. De overheid is meer een zakelijke partner geworden dan een door God gegeven, op basis van Romeinen 13, gelegitimeerd gezag. In plaats daarvan is er een klantrelatie met de overheid gekomen. In dat licht moet je ook het draagvlak voor Europa plaatsen. Ik neem daar zelf afstand van; ik vind dat te zwak voor de legitimatie van de overheid. De overheid is ook van de mensen zelf. Je bent burger en dus meer dan klant. Maar het is een feit waar je rekening mee moet houden.'

'Die veranderde kijk op de overheid brengt ook een zeer kritische houding van de burger met zich mee. Is er niet te veel overheid? Is er niet een cumulatie van overheden? Is er niet een cumulatie van regels? Zijn er niet te veel inspecties? Soms gaat dat te ver. Wat wij in de verkiezingscampagne van afgelopen voorjaar voortdurend tegenkwamen was dat Europa telkens de schuld kreeg als er in Nederland iets fout ging. Als je het nader analyseerde bleek het helemaal niets met Europa te maken te hebben.'

Kan een herdefiniëring van de oorspronkelijke idealen die aan de Europese inte-

gratie ten grondslag lagen helpen bij het terugwinnen van de burger?

VAN DE CAMP ‘Ja, maar met het onder woorden brengen van vrede en verzoening alleen kom je er niet. Wij moeten als christendemocraten aangeven wat Europa wél en wat Europa níet moet doen. In die termen wil ik spreken. Dat ziet eruit als een pragmatische benadering. Ik ben een doelgericht politicus. Ik wil graag politiek bedrijven met resultaten. Politiek zonder stropdas. Ik zeg niet dat Europa te deftig is, maar het heeft er wel trekjes van. Laat ik daar direct bij aantekenen: als het alleen pragmatiek wordt, glijden we de afgrond in. Europa in de zin van alleen een zakelijke overeenkomst heeft geen toekomst. Wij zullen daarom moeten proberen om de Europese idealen te herboren. Ik zou dat vooral met tastbare dingen willen doen. Denk aan de verworvenheden van het Erasmusprogramma voor studenten. Dat heeft het mogelijk gemaakt dat zij hun bachelordiploma bij wijze van spreken in Nijmegen halen en hun masterdiploma in Bologna. Studenten pikken dat massaal op. Prachtig dat dat kan. De uitwisseling van gedachten, van talen, van liefde. Van wetenschap, innovatie. Dat is voor mij een ideaal.’

‘Ik ben in dat opzicht positief verrast over de duurzaamheidsdiscussie in het Europees Parlement. Ook in het CDA zie je een nieuw duurzaamheidsdebat ontstaan. Kijk naar de discussie over de megastallen. Ik zeg het wel eens zo tegen mijn broer: “Ik heb nergens in de Bijbel gelezen dat Onze Lieve Heer het goedvindt dat je drieduizend vleesvarkens bij elkaar zet.” Deze uitspraak gaat vast leiden tot een nieuw nummer van *Christen Democratische Verkenningen*, maar dat zien we tegen die tijd wel.’

‘Wat ik steeds moeilijker vind om uit te leggen is het naast elkaar bestaan van zo veel

overlappende organisaties. Je hebt de NAVO én de EU. Naast elkaar. Voor ons in het CDA is de NAVO nummer één, maar je ziet ook een Europese vredesmacht ontstaan. Op het gebied van de mensenrechten hetzelfde. Je hebt de EU, maar ook de Raad van Europa en de OVSE. Toen ik asielwoordvoerder was in de Tweede Kamer merkte ik al dat asieladvocaten daar voluit gebruik van maken. Ze gaan alle rechtsinstanties bewandelen. Het hof van de Raad van Europa in Straatsburg en het Hof van de Europese Unie in Luxemburg. Op de lange duur krijgen wij dat niet meer verkocht aan de burger.’

‘Wat je ook niet verkocht krijgt is het beeld van die blauw spiegelende gebouwen waar veel regels uitkomen. Heel klein voorbeeld: in Europa wordt het aantal regels teruggebracht met vijftiengduizend pagina’s. Dat is voor mij als politicus onbegrijpelijk. Dat doe je niet. Dat is een shame voor jezelf. Zo bevestig je alleen maar het beeld van Europa als kwantitatieve moloch. Als het maar vijftiengduizend pagina’s minder is dan is het gedereguleerd. Dat doe je dus niet.’

‘Samenvattend: ik streef naar een helder Europa, met tastbare resultaten voor de burger. En een duidelijk verhaal over wat Europa wel en wat Europa niet moet doen, en dat geïnspireerd door idealen.’

OMSLAG

In een aantal artikelen in dit nummer wordt geconstateerd dat er een omslag heeft plaatsgevonden in het CDA. De posters van de verkiezingscampagne in 1984 gingen over de EVP. Het verkiezingsprogramma was een vertaling van het verkiezingsprogramma van de EVP. Vandaag staat op de verkiezingsposters alleen het CDA. Naast het verkiezingsprogramma van de EVP maakt het CDA zijn

FOTO: DIRK HOL

eigen manifest. Inhoudelijk werd destijds gesproken over integratie, nu gaat het over samenwerking. Wat is er veranderd? Heeft het CDA het ideaal van het federale Europa opgegeven?

VAN DE CAMP 'De houding van het CDA is niet ten principale veranderd, maar de omgeving waarin die idealen gerealiseerd moeten worden wel. De vraag is of iedereen de afgelopen zestig jaar hetzelfde beeld had van wat een federaal Europa inhoudt. Dat woord federaal is overal te pas en te onpas opgeplakt. Federaal, dat is een staatsinrichting zoals in de Verenigde Staten, of in de Bondsrepubliek Duitsland. Ook is er niets veranderd in de gedachte van Europese samenwerking. Nu gaat het meer over asiel en migratie, duurzaamheid of over het buitenlands en veiligheidsbeleid. Het is minder idealistisch geworden, minder filosofisch

onderbouwd. Maar dat heeft te maken met de verzakelijking die is ingetreden in de politiek.'

'Het referendum dat wij hebben gehouden over het grondwettelijk verdrag heeft Europa echt stukgemaakt. Je kunt een zo mooi, maar ook complex, samenwerkingsproces als de Europese Unie niet reduceren tot een ja-nee-vraag. Maar daar moet je niet anderen, maar jezelf de schuld van geven. Europa moet gewoon als zender zijn boodschap beter formuleren. Europa heeft een soort Obama nodig. Je hebt het gezien met de Franse president Sarkozy. Hem is het gelukt om Europa op de kaart te zetten. Nogmaals, het is niet alleen een kwestie van idealen, maar ook van het behalen van resultaten.'

'Ik begrijp Van Middelaar in dit nummer zo dat in het Europese samenwerkingsproces de nationale staat het startpunt blijft. Dat vond ik wel heel helder. Dat was voor mij

een prettige eyeopener. Ik denk dat we dat vast moeten houden. Ook in het komende Verdrag van Lissabon zie je een versterking van de rol van de nationale parlementen. En dat is goed. Ik praat ook liever niet over integratie en federalisme, maar over Europese samenwerking. Die moet wat mij betreft ook heel intensief zijn. Je moet het niet complexer maken dan het is. Je hebt de keuze tussen het model van de federatie of — en ik zit daar veel meer op — een model dat gebaseerd is op de visie van Europa als samenwerkingsverband van nationale staten. Ik moet ook eerlijk zeggen dat ik er ernstig aan twijfel of er zoiets zal komen als een Europese identiteit. Bestaat er dan een Amerikaanse identiteit? Ook dat wordt geïdealiseerd. Een boer uit Iowa herkent zich ook niet in een beurshandelaar van Wall Street. De nationale staat blijft de bouwsteen van Europa. En dat blijft zo de komende decennia. Is het een samenwerkingsverband met idealen? Ja. Is het een samenwerkingsverband dat per definitie op weg is naar een federale staat? Nee.’

EUROPEAAN OF NEDERLANDER

‘Ben je Europeaan of ben je Nederlander? Die vraag wordt onnodig gepolariseerd. Ik ben in al mijn vezels vóór Europa, maar ik blijf wel gewoon een Nederlander. Wij kennen in het Europees Parlement inmiddels het zogeheten Oranjebeeraad, een overleg van de Nederlandse leden van het parlement over de partijen heen. Dat hebben we van de Fransen en de Duitsers overgenomen. Als er gesproken wordt over een uitbreiding van Europol of Eurojust en wij de hulp nodig hebben van Hans van Baalen (VVD / ELD) of Judith Sargentini (GroenLinks / de Groenen), dan organiseer ik die. Want ik weet dat Jozias van Aartsen graag hoogwaardige werkgelegenheid naar Den Haag haalt. Daar

zie ik toch meer in dan in het formuleren van abstracte idealen die als een soort nieuwe grondwet boven dat Europa gaan hangen. Dat is me te vaag. En nogmaals, noch de kritische burger die de overheid als zakelijke partner ziet, noch mijn vanzelfsprekendheidsgeneratie, neemt daar nog genoegen mee. Die willen resultaten zien en door resultaten geboeid worden.’

*Kun je mensen warm maken voor een politiek die gebaseerd is op resultaten?
Kun je mensen enthousiasmeren met cijfers?*

VAN DE CAMP ‘Wij krijgen de steun van de burger in ieder geval niet terug als wij met te abstracte idealen over Europa blijven praten. Je moet met heldere politieke feiten komen. “Dit heeft Europa voor u gedaan. Daar staat Europa voor.” Dat doe je door het Europadebat in Nederland meer politiek te maken. Dus niet technisch. Het gaat nu juist veel te veel over regelgeving, over verordeningen, over inspecties. Ik ben het ook niet eens met Frits Bolkestein. Europa is meer dan alleen een vrije markt.’

‘Ik heb veel vertrouwen in de rol die het Europees Parlement daarin kan spelen. De eerste vergadering van het Europees Parlement die ik meemaakte vond plaats op 14 juli dit jaar in Straatsburg. Geen vrije dag, ook al vierde de rest van Frankrijk Quatorze Juillet. Het nieuwgekozen parlement werd geïnstalleerd. Niet beëdigd, maar gewoon welkom geheten. De voorzitter opende de vergadering en we gingen meteen aan de slag. Als eerste stond op de agenda een resolutie tegen de Russische minister-president Poetin. Er was net een vrouwelijke journaliste vermoord in Tsjetsjenië. Dat is het Europees Parlement op zijn best. Een behartiger van de Europese idealen, van de mensenrechten, van de belangen van de

Europese bevolking. Dat parlement is ondertussen in zijn ontwikkeling veel verder dan ten tijde van de eerste verkiezingscampagnes. En dat gaat met grote kracht verder. Als ik in Straatsburg en Brussel alleen maar technische voorstellen van de Commissie had mogen goedkeuren, had ik me waarschijnlijk ook niet kandidaat gesteld. Zo moet Europa zijn waarden uitdragen: Wij accepteren het niet dat de mensenrechten geschonden worden in Rusland. Wij berusten niet in het lot van de mensen in Darfur. Op die manier wordt Europa de ontwikkelaar van waarden en normen; door politiek te bedrijven.’

Het is duidelijk dat het werk van het Europees Parlement Wim van de Camp gegrepen heeft. ‘Ik heb er lang over nagedacht. Ik ben op 11 juli 2008 door de partijvoorzitter

gevraagd. Toen heb ik eerst nee gezegd. Ik was er nog niet van overtuigd, om mijn hele leven op zijn kop te zetten voor zo’n Europees lijsttrekkerschap. Toen ben ik met een aantal mensen gaan praten en langzaam maar zeker dacht ik: dit is de kans om de scriptie over Europees landbouwbeleid die ik in havo-5 heb geschreven tot in de puntjes te gaan reactiveren. De bekendheid van de EVP in Nederland is mij erg tegengevallen. Ik wil de komende vier jaar gebruiken om één keer per jaar een CDA/EVP Europaconferentie organiseren in Nederland. Om daarmee het CDA weer eigenaar te laten worden van het politieke debat over Europa. Vijf jaar lidmaatschap van het Europees Parlement zou daar wel eens te kort voor kunnen zijn. Dat meen ik serieus. Je hebt meer tijd nodig om een serieuze speler te worden.’